

видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування. ЗУ ОСЦПВ таких гарантій страхувальнику не надає.

Відсутність належної поінформованості клієнта (страхувальника) щодо своїх прав і обов'язків за договором ОСЦПВ створює підстави для визнання останнього недійсним. Як відзначається у публікаціях, договір страхування може бути визнаний у судовому порядку недійсним, якщо буде визнано, що волевиявлення сторони-страхувальника не відповідало його внутрішній волі, оскільки він діяв під впливом помилки.

Таким чином, законом про ОСЦПВ передбачена по суті спрощена порівняно із ЗУ «Про страхування» форма укладання договору ОСЦПВ. При цьому окремо і чітко не визначаються права і обов'язки сторін, не передбачено обов'язок страховика розробити детальні правила страхування та ознайомити страхувальника із умовами даного виду страхування. Такий спрощений і скорочений порядок укладання договору ОСЦПВ суттєво зменшує гарантії прав страхувальника та третіх осіб щодо забезпечення виконання страховиком своїх зобов'язань за цим договором. Отже, ЗУ ОСЦПВ вимагає суттєвого вдосконалення шляхом доповнення відповідними нормами щодо вищезазначених положень.

ЗАХИСТ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ШЛЯХОМ ВСТАНОВЛЕННЯ СУДОМ ФАКТІВ, ЩО ТЯГНУТЬ ВИНИКНЕННЯ, ЗМІНУ ЧИ ПРИПИНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Чурпіта Г.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу НАВС

Серед інших інститутів цивільного процесуального права особливу увагу привертає окреме провадження – вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав. Об'єднання зазначених категорій справ у спеціальний вид цивільного судочинства зумовлено їх особливою юридичною природою, а також спеціальною метою – встановлення наявності або відсутності юридичних фактів.

У ч. 2 ст. 234 ЦПК України перелічено одинадцять категорій цивільних справ окремого провадження, особливості порядку розгляду і вирішення яких закріплено у главах 2-12 розділу IV ЦПК України. Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 256 ЦПК України у судовому порядку можуть бути встановлені також інші факти, від яких залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав фізичних осіб, у тому числі факти, що тягнуть виникнення, зміну або припинення сімейних правовідносин.

Враховуючи юридичну природу сімейних правовідносин, їх зміст та суб'єктний склад, а також положення ч. 2, 3 ст. 234, ч. 1, 2 ст. 256 ЦПК України, ст.ст. 130-132 СК України, можна дійти висновку, що в порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення таких фактів, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення сімейних правовідносин: 1) родинних відносин між фізичними особами; 2) реєстрації шлюбу; 3) розірвання шлюбу; 4) усиновлення; 5) батьківства (материнства); 6) проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Встановлення факту родинних відносин може мати місце, якщо в силу певних причин зазначений факт не був зареєстрований органами державної реєстрації актів цивільного стану (далі – органами ДРАЦСу), у реєстрації зазначеного факту органами ДРАЦСу було відмовлено, помилка органів ДРАЦСу у актовому записі має настільки давнє походження, що її виправлення має потягти за собою цілу низку виправлень у інших актових записах тощо.

При цьому, як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у п. 7 своєї Постанови № 5 від 31.03.1995 р. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» суд вираві розглядати справи про встановлення родинних відносин, коли цей факт безпосередньо

породжує юридичні наслідки, наприклад, якщо підтвердження такого факту необхідне заявникові для одержання в органах, що вчиняють нотаріальні дії, свідоцтва про право на спадщину, для оформлення права на пенсію в зв'язку із втратою годувальника. Поряд із цим, суд не може відмовити в розгляді заяви про встановлення факту родинних відносин з мотивів, що заявник може вирішити це питання шляхом встановлення неправильності запису в актах цивільного стану.

Суди можуть встановлювати факти усиновлення, реєстрації та розірвання шлюбу, якщо в органах ДРАЦСу не зберігся відповідний запис, у його відновленні було відмовлено або запис може бути відновлений лише на підставі рішення суду про встановлення факту реєстрації акту цивільного стану. Типова ситуація може виникнути при реєстрації шлюбу на судні, якщо на день звернення до органу ДРАЦСу для отримання свідоцтва про шлюб одна з осіб, з якою було зареєстровано шлюб на судні, померла.

Особливість даної категорії справ полягає у тому, що суд встановлює не сам факт усиновлення, реєстрації або розірвання шлюбу, а факт державної реєстрації зазначених фактів. Тому при розгляді справ про встановлення фактів усиновлення, реєстрації або розірвання шлюбу суд має встановити причини відмови органів ДРАЦСу у видачі відповідного свідоцтва або відновлення актового запису. Водночас, суд не вправі відмовити у прийнятті заяви або закрити провадження у справі з тих підстав, що органами ДРАЦСу відмовлено у відновленні запису про реєстрацію акту у зв'язку з відсутністю даного запису у книгах реєстрації відповідних записів, що збереглися.

Відповідно до ст.ст. 130-132 СК України факт батьківства (материнства) може бути встановлений за рішенням суду у разі смерті чоловіка, який не перебував у шлюбі з матір'ю дитини (смерті жінки, яка вважала себе матір'ю дитини), якщо запис про батька дитини у Книзі реєстрації народжень проведено за прізвищем матері, а ім'я та по-батькові батька дитини записані за вказівкою матері (ч. 1 ст. 135 СК України) або запис про матір дитини, батьки якої невідомі, проведено за рішенням органу опіки та піклування (ч. 2 ст. 135 СК України).

Встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу здійснюється судом тільки у випадку, якщо цей факт породжує виникнення, зміну або припинення правовідносин, зокрема: виникнення права спільної сумісної власності на майно, набуте чоловіком і жінкою за час спільного проживання, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними, і, як наслідок, поширення на правовий режим такого майна положень глави 8 СК України (ст. 74 СК України); виникнення права на утримання відповідно до положень ст. 76 СК України у того з них, хто став непрацездатним під час спільного проживання, якщо жінка та чоловік тривалий час проживали однією сім'єю (ч. 1 ст. 91 СК України); виникнення права врегулювати свої сімейні (родинні) відносини за договором, який має бути укладений у письмовій формі (ч. 2 ст. 9 СК України) тощо.

За результатами розгляду справ про встановлення фактів, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення сімейних правовідносин, суд ухвалює рішення. Відповідно до ч. 2 ст. 259 ЦПК України рішення суду про встановлення факту, який підлягає реєстрації в органах ДРАЦСу або нотаріальному посвідченню, не замінює собою документів, що видаються цими органами, а є тільки підставою для одержання зазначених документів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЛІЦІЄЮ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ

Халюк С.О., к.ю.н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

В основі політики України стосовно забезпечення прав і інтересів дітей лежать гуманістичні принципи і вимоги Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року та інших міжнародних договорів у цій галузі, які закріплені у положеннях Конституції України й інших правових актах.